

Toen verliet Jezus den tempel en volgde zijne ouders naar Nazareth, en was hun in alles onderdanig. Van dan voort begint zijn verborgen leven, waarvan niemand iets weet te vertellen, omdat het verborgen was.

Joh. W. Schotman

DE MOEDER

In het golvend heuvelland achter het recht uit zee oprijzende Pai-Pao-Shan gebergte, waar de rulle weg zich om den uitloper van een lageren tussenkam heenbuigt, staat, zich aandringend tegen de zuidelijke helling van dien baren berg, de Tempel van den Ossenkonink.

Menigmaal was ik er op mijn tochten landwaarts al langs gereden, achteloos, want achter den brokkeligen grauwig-gelen muur, waarboven een machtige eeuwenoude boom breed zijn knoestige takken breidde, had ik nooit meer dan het alom te vindene en gewone vermoed.

Maar op een stillen en klaren herfst-dag, rijdend alleen en onbekommerd den langen eindeloos zich tussen heuvels en bergen voortslingerenden weg, ben ik eens afgestegen en heb ik aan de vale en verweerd-houten deur geklopt. Honden blaften, schuifelende voetstappen naderden, de dwarsbalk werd weggeschoven en de deur week open. Een oude man in vuilblauwe kiel en een jongere vrouw met een kind aan de borst stonden aan den ingang en zagen mij vragend aan. Achter hen zag ik op een grauwig-lemen, rommelige binnenplaats, waar kinderen speelden en een onbeholpen aarden komfoor rokende was.

‘Ik zou wat willen rusten en den tempel willen zien’, zei ik. De oude man trad terzijde en nam de teugels van mijn paard over. De vrouw sloot de poort weer. Ik verwonderde mij daarover, want bij dag staan de tempelpoorten immer open. Maar ze schudde het hoofd: ‘Er zijn rovers’, zei ze kort.

De kinderen hielden op met spelen en kwamen naar mij toe. Het waren halfnaakte dreumessen met levendige, glitterende ogen en kleine piekjes vlecht loodrecht omhoogstaand op hun kruin. Aandachtig zagen ze toe, hoe ik mijn brood uit den reiszak haalde en, op de stenen treden van een doorgang gezeten, mijn maal deed. De oude man bracht mij wat thee: lichtgeel bitter vocht, maar door de vreemde wrangheid, verkwikkend.

Vanuit een donker krot kwam de priester naar mij toe. Hij was een kleine oude man met een verweerd-bruin en rimpelig gezicht, hij had de sluwe kleine ogen van den landbouwer. Zijn grijs gewaad hing hem tot op de gele schoenen, zijn mouwen reikten tot aan zijn knieën; op het hoofd droeg hij een zwart kalotje. De handen opgeheven begroette hij mij, en ik beantwoordde dat met hetzelfde gebaar. Met korte zinnnetjes begon hij mij te ondervragen en dan vertelde hij mij over zijn tempel. Hoe alles verviel, hoe het dak instortte en de muren scheurden, hoe rovers en soldaten er zich beurtelings nestelden en er ruw huishielden, hoe er geen gelden waren tot herstel. Het was een oud verhaal, zoals ik het zo dikwels had gehoord. En de oude man vertelde het zo stroef en onbewogen, als hoorde het tot den onafwendbaren gang der dingen, gelijk onveranderlijk wat oud wordt moet vervallen en vergaan.

Dan leidde hij mij rond. Door een nauwe deur kwamen wij op een stillen binnenhof, bevloerd met bazalten zerken, waartussen onkruid hoog opwies. Rondom langs de losgestapelde muren waren er smalle gaanderijen met dunne roodhouten pilaren. Achteraan was de hoofdtempel, een wrak bouwsel waaraan de voorwand ontbrak, zoodat het innerlik veil lag voor regen en wind, als een opengescheurde wond. Tegen den achterwand nog de brede altaartafel met de wierookvaten en de tinnen kandelaars, en terzijde hing de reusachtige tempelklok met haar geschulpten rand, roestig verweerd, als een grote bruin-verwelkte bloem. Stukken pleisterwerk waren van de vochtige muren gevallen, fragmenten van de door brute handen neergeslagen rode tempeldeuren lagen aan den grond. Maar nog stonden er, weerszijden van het altaar, op hoog voetstuk vier gracieus neigende en nog matkleurig glimmende vrouwengestalten, neerziende met een stillen, zachten glimlach op het geschonden heiligdom, onberoerd en als nog levend in een verren, langvervlogen tijd. Zij waren zo ongewoon en zo gaaf, dat ik verrast stil bleef staan. Maar de priester wenkte mij naar een in den wand gemetselden zerk, waarop een lange legende stond gebeiteld in sierlijke fijne schrifttekens, waarvan ik er maar enkele kon lezen.

Met bijna driftige woorden sprak hij mij van oude tijden, van grote en machtig-klinkende namen, van plechtig en pralend-schoon ritueel. Dan, terwijl zijn ogen nog glinsterden van trots, nam hij mij mee door een smal gangetje naar een wilden, verlaten hof, waarin drie hoge grafheuvels lagen. En uit het grauwe leem dier graven rezen de machtige stammen van een eeuwenouden boom omhoog, zich beschermend heenwielend over de oude gebouwen, met een droef en deernisvol gebaar. Het was of de zielen dier dode priesters, of hun machteloze verlangens vorm hadden gevonden en zich over de verpuinende resten van hun heilig tehuis smartelijk heenbogen.

Met korte, wankelende passen liep de oude man in zijn vuilgrijze talaar weer voor mij uit. Wij staken den binnenhof over en door een zeskantig poortje kwamen wij op een klein plaatsje. Met een voorzichtig gebaar schoof hij een paar stoffige gordijnen terzij en ontdekte mij het schoonste bezit van den ouden tempel.

Het was het lemen beeld van een oude vrouw. Het was een Kwan-Yin-Bodddha met een wonder-levend gelaat vol uitdrukking en gedachte. Een Kwan-Yin, niet als een jonge godin met jeugdig-glad gezicht, ijldromerig, rein en onwerelds: een ongrijpbaar ideaal, maar met het gelaat van een zorgelijke vrouw, die veel gezien heeft en veel geleden, die heeft leren begrijpen en vergeven, die in het moeilijke menschenleven zelf alle smarten proefde en louterde tot eindeloos liefdevol erbarmen. De Kwan-Yin, die door de tien Hellen geschreden was, en haar abstracte goddelijkheid had verloren om ontroerende en moederlik-bekommerde menselijkheid te worden. Van onder het diepgerimpelde en zorgelik-bewolkte voorhoofd zagen een paar droefdonkere ogen heen naar verre dingen, en om haar mond plooide zich een trek van stil verdriet en eindeloos-geduldige berusting. 'Kwan-Yin, onze Oude Moeder', hoorde ik de priester zacht zeggen.

Roerloos en hoog zat zij daar onder haar vergoord baldakijn, de Moeder van het Liefdevol Begrijpen en Erbarmen. Bezorgd troont zij daar achter de stoffige en heimlik-verhullende gordijnen van haar gebeeldhouwden schrijn. Om haar heen stormen de nieuwe tijden, om haar heen woelt en gist het. Heersers verheffen zich, hun namen klinken over de wereld, worden vrezend genoemd, — enkele jaren slechts en ze zijn vergeten. Veldslagen volgen op veldslagen als in de dagen der Drie Koninkrijken. Alom branden hartstochten en begeerten, overschroeiend de verwilderde landen, her- en derwaart rumoert de bloedige burgerkrijg, zwerven de plunderende roverbenden. De oude hechte leren wankelen, het ontwrichte volk kent de woorden der oude wijzen nauwliks meer. Haat en ongebonden drift doorvlagen het oude stofwolkende land.

Maar wachtend in haar donkeren uithoek zit Zij, die begrijpen en vergeven zal, zij, die Liefde is, en Erbarmen, en die eenmaal, na lange moeilijke tijden, weer heersen zal in het machtige dichtbevolkte rijk, als de storm der barnende dagen heeft uitgewoed.

Zij, de Moeder van het menselik hart.